

Š i f r a k a n d i d a t a :

Državni izpitni center

M 1 8 1 7 0 1 1 1

SPOMLADANSKI IZPITNI ROK

EKONOMIJA

==== Izpitna pola 1 ====

Ponedeljek, 4. junij 2018 / 90 minut

Dovoljeno gradivo in pripomočki:

Kandidat prinese nalivno pero ali kemični svinčnik, svinčnik, šilček, radirko, računalno in ravnilo.

Kandidat dobi list za odgovore.

SPLOŠNA MATURA

NAVODILA KANDIDATU

Pazljivo preberite ta navodila.

Ne odpirajte izpitne pole in ne začenjajte reševati nalog, dokler vam nadzorni učitelj tega ne dovoli.

Prilepite kodo oziroma vpišite svojo šifro (v okvirček desno zgoraj na tej strani in na list za odgovore).

Izpitna pola vsebuje 40 nalog izbirnega tipa. Vsak pravičen odgovor je vreden 1 točko.

Rešitve vpisujte z nalivnim peresom ali s kemičnim svinčnikom **v izpitno polo** tako, da obkrožite črko pred pravilnim odgovorom. Sproti izpolnite še **list za odgovore**. Vsaka naloga ima samo **en** pravičen odgovor. Če se zmotite, jasno označite, kateri je pravičen. Naloge, pri katerih bo izbranih več odgovorov, in nejasni popravki bodo ocenjeni z 0 točkami.

Zaupajte vase in v svoje zmožnosti. Želimo vam veliko uspeha.

Ta pola ima 16 strani, od tega 1 prazno.

1. Potrošne dobrine so
 - A trajne dobrine, ki se uporabljajo v proizvodnji investicijskih dobrin.
 - B dobrine, ki se uporabljajo za zadovoljevanje potreb potrošnikov.
 - C vsi materiali in sestavni deli, ki se uporabljajo v proizvodnji vseh vrst dobrin.
 - D proste dobrine, ki jih uporablja vsak posameznik brez omejitev.

2. Ljudje se zelo razlikujemo po tem, kako intenzivno občutimo razne potrebe in s čim jih želimo zadovoljiti. Pravimo, da so potrebe izrazito
 - A subjektivne.
 - B substitutne.
 - C sekundarne.
 - D komplementarne.

3. Tehnična delitev dela poteka med
 - A podjetji v narodnem gospodarstvu.
 - B tistimi, ki si razdelijo dobiček podjetja na podlagi vnaprej določenih tehničnih meril.
 - C podjetji, ki so tehnološko na podobni ravni.
 - D zaposlenimi v procesu proizvodnje.

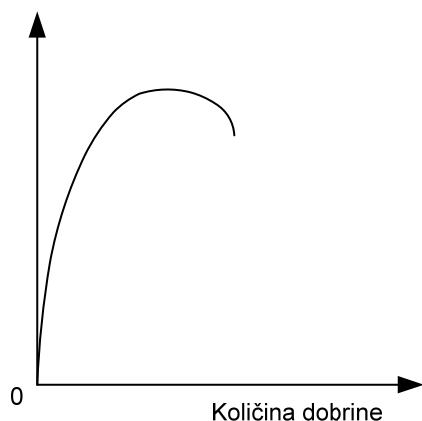
4. Potrošnik glede na sredstva in potrebe kupuje tiste kombinacije dobrin, pri katerih je razmerje cen in mejnih koristnosti enako za vse dobrine.

Trditev pojasnjuje

 - A delovanje zakona splošne koristnosti.
 - B ravnanje potrošnikov, ki želijo kar se da zmanjšati stroške pri nakupu dobrin.
 - C pravilo pri izbiri optimalne košarice nakupa.
 - D zakon padajočega mejnega donosa.

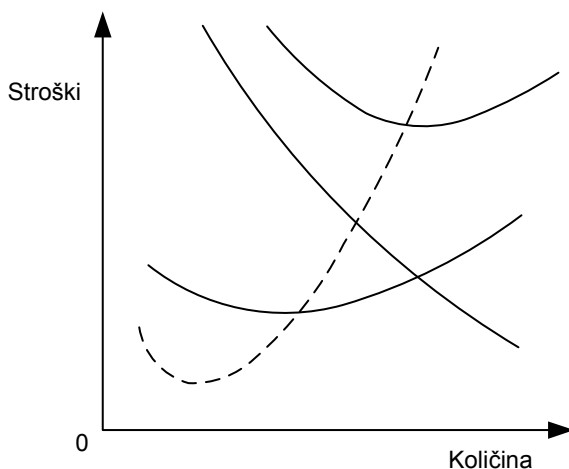
5. Slika prikazuje

- A mejno koristnost dobrin.
 B celotno koristnost dobrin.
 C koristnost dodatne enote dobrine.
 D koristnost zadnje enote dobrine.
6. Ekonomičnost proizvodnje izračunamo tako, da
- A delimo vrednost proizvodnje s celotnimi stroški.
 B delimo vrednost proizvodnje s kapitalom, potrebnim za proizvodnjo.
 C pomnožimo količino izdelkov z njihovimi cenami in delimo s stroški, neodvisnimi od obsega proizvodnje.
 D od vrednosti proizvodnje odštejemo stroške in delimo z vloženim kapitalom.
7. Podjetji Alfa, d. o. o., in Beta, d. o. o., proizvajata otroške nogavice. Podjetje Alfa, d. o. o., ki ima 19 zaposlenih, je v maju proizvedlo 76.380 parov otroških nogavic, v podjetju Beta, d. o. o., pa je 21 zaposlenih proizvedlo 81.060 parov otroških nogavic. Tržna cena nogavic je 2,50 EUR za kos. Primerjajte podatke in ugotovite, katera trditev, ki se nanaša na produktivnost dela v tem mesecu, je pravilna.
- A Bolj produktivno je podjetje Beta, d. o. o., saj vsak zaposleni v povprečju proizvede več parov otroških nogavic kakor zaposleni v podjetju Alfa, d. o. o.
 B Bolj produktivno je podjetje Beta, d. o. o., saj vsak zaposleni proizvede v povprečju 160 parov otroških nogavic več kakor zaposleni v podjetju Alfa, d. o. o.
 C Podjetje Alfa, d. o. o., je manj produktivno, saj ustvari vsak zaposleni v povprečju 9.650 EUR prihodkov, medtem ko ustvari zaposleni v podjetju Beta, d. o. o., v povprečju 10.050 EUR prihodkov.
 D Podjetje Alfa, d. o. o., je bolj produktivno, saj vsak zaposleni ustvari v povprečju za 400 EUR več prihodkov kakor v podjetju Beta, d. o. o.

10. Slika prikazuje stroške podjetja Alfa, d. o. o., v kratkem obdobju.

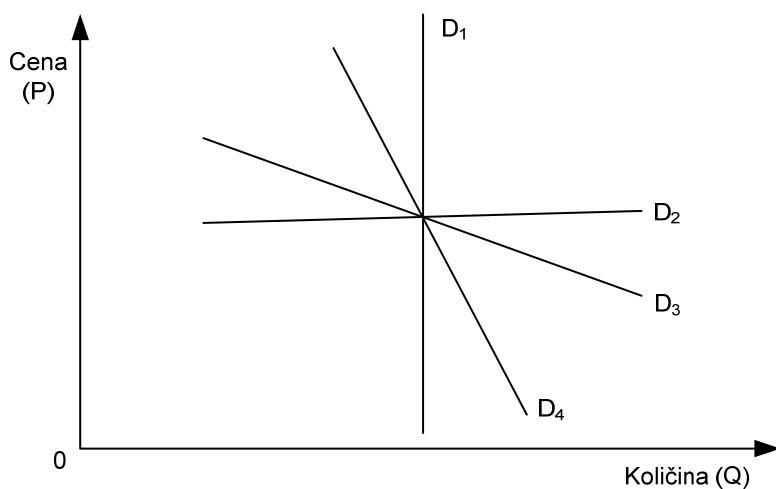

Z analizo slike stroškov podjetja Alfa, d. o. o., ugotovimo, da

- A so povprečni variabilni stroški (AVC) sprva zelo visoki, z rastjo proizvodnje pa padajo.
 - B so povprečni stroški (AC) sprva zelo nizki, z rastjo proizvodnje pa začno naraščati.
 - C se stroški dodatne enote (MC) večajo, saj moramo za dodatno enoto proizvoda, zaradi delovanja zakona padajočega donosa, vlagati vse več variabilnega faktorja.
 - D se v začetku povprečni celotni stroški (AC) zaradi padajočih variabilnih stroškov znižujejo, sčasoma pa začno zaradi rastočih povprečnih fiksnih stroškov naraščati.
11. Selektivna (motivacijska) funkcija trga omogoča
- A prilagajanje proizvodnje potrebam in željam potrošnikov glede na obseg potreb oz. povpraševanja po posameznih dobrinah na trgu.
 - B razdelitev dohodka med proizvajalce po uspešnosti proizvodnje in prodaje.
 - C nadzor nad delovanjem ponudnikov in povpraševalcev, ki zato nimajo možnosti neposrednega vpliva na tržno dogajanje.
 - D tekmovanje podjetnikov za čim večji dobiček, njihovo nagrajevanje ali propad glede na njihovo učinkovitost, inovativnost in sposobnost prilagajanja tržnim razmeram.
12. Pri analizi trga se pojavlja predpostavka »caeteris paribus«, ki pomeni, da
- A obstajajo na trgu ovire, ki preprečujejo novim ponudnikom vstop nanj.
 - B se kupci na trgu nikoli ne odzovejo na spremembe cen.
 - C se z razvojem družbe spreminja obseg potreb in zato tudi obseg povpraševanja, drugi dejavniki pa ostanejo nespremenjeni.
 - D se v danih okoliščinah spreminjajo cene, drugi dejavniki pa ostanejo nespremenjeni.

17. Koefficient cenovne elastičnosti povpraševanja po izdelku, ki ga proizvaja podjetje MAKI, d. o. o., znaša $-0,65$, kar pomeni, da
- A se obseg povpraševanja poveča za 6,5 %, če se cena izdelka zniža za 1 %.
 - B se obseg povpraševanja poveča za 0,65 %, če se cena izdelka zniža za 10 %.
 - C se obseg povpraševanja zniža za 6,5 %, če se cena izdelka zviša za 10 %.
 - D se prihodek podjetja MAKI, d. o. o., poveča ne glede na spremembo cene izdelka.
18. Slika prikazuje krivulje povpraševanja z različno stopnjo elastičnosti.

Povpraševanje po kruhu prikazuje krivulja z oznako

- A D_1
 - B D_2
 - C D_3
 - D D_4
19. Na trgu blaga A se je konkurenca spremenila iz monopola v popolno konkurenco. Posledici te spremembe sta
- A znižanje tržne cene in zmanjšanje prodane količine blaga A.
 - B zvišanje tržne cene in povečanje prodane količine blaga A.
 - C znižanje tržne cene in povečanje prodane količine blaga A.
 - D zvišanje tržne cene in zmanjšanje prodane količine blaga A.

20. V preglednici so prikazani podatki o celotnih stroških in celotnem prihodku monopolista.

Količina izdelkov	Celotni stroški (TC) (v EUR)	Celotni prihodki (TR) (v EUR)
1	170	180
2	200	320
3	300	420
4	420	480
5	550	500

Monopolist bo ob upoštevanju pravila maksimalnega dobička proizvedel

- A 2 izdelka.
- B 3 izdelke.
- C 4 izdelke.
- D 5 izdelkov.

21. Reprodukтивna funkcija razdelitve v gospodarstvu

- A spodbuja intenzivnejše sodelovanje posameznikov v proizvodnem procesu zaradi boljšega zadovoljevanja potreb.
- B pomeni primarno razdelitev proizvodnih dejavnikov.
- C zagotavlja primeren obstoj posameznikov in njihovih družin.
- D izhaja iz skrbi za enakomernejšo porazdelitev dohodka in bogastva.

22. Kosovna plača (mezda) je delovni dohodek, ki

- A se obračuna glede na količino izdelkov, ki jih delavec proizvede.
- B je določena glede na čas, ki ga delavec prebije na delovnem mestu.
- C ga vsak delavec prejme na osebni račun pri banki.
- D pove, koliko kosov dobrin lahko delavec kupi na trgu v obdobju inflacije.

23. V državi Pataniji je povprečna neto plača v zadnjih petih letih porasla za 20 %, raven cen pa se je znižala za 20 %. Realne plače so

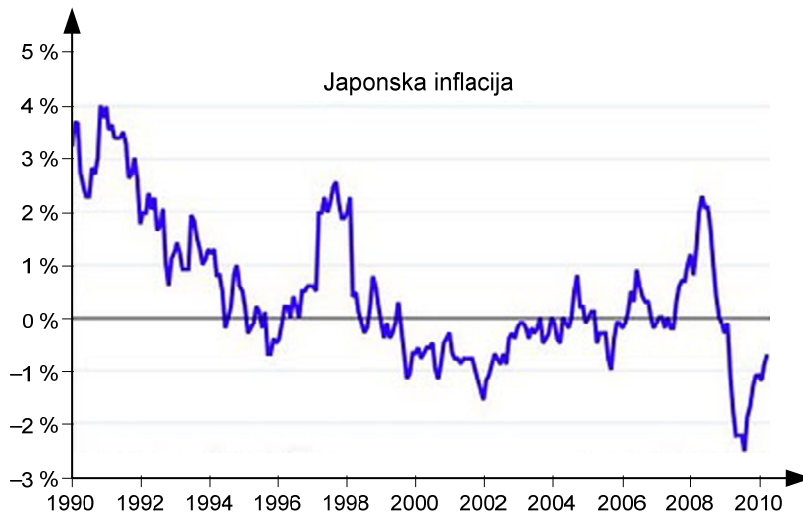
- A ostale nespremenjene.
- B se zmanjšale za 20 %.
- C se povečale za 20 %.
- D se povečale za 50 %.

24. Renta ima pomembno ekonomsko vlogo in označuje
- A dohodek lastnikov koles, ki jih dajejo v najem po načelu »rent-a-bike«.
 - B nedelovni dohodek lastnikov proizvodnih dejavnikov, ki so po naravi omejeni in jih ni mogoče proizvesti dodatno.
 - C donos kapitala, ki ga lastnik podjetja rentabilno naloži v proizvodnjo.
 - D nagrado za tveganje in negotovost pri opravljanju gospodarske dejavnosti.
25. Startup podjetje je prejelo 10.000 EUR kapitala in ga vložilo v sodobno proizvodnjo. Pri poslovanju je nastalo 4.500 EUR proizvodnih stroškov, s prodajo izdelkov pa so iztržili 5.000 EUR celotnih prihodkov. Startup podjetje je doseglo profitno mero v višini
- A 5 %
 - B 10 %
 - C 50 %
 - D 50 EUR
26. Dohodki določajo porabo. Končna poraba zajema
- A porabo podjetij za redno poslovanje ali širitev proizvodnje.
 - B zadovoljevanje potreb samo družbene skupnosti, ki potrebuje določeno organiziranost državne uprave, policije in vojske.
 - C osebno potrošnjo in javno porabo.
 - D porabo, ki zadovoljuje le potrebe, skupne večini članov družbe.

27. Slika prikazuje podatke o gibanju splošne ravni cen na Japonskem v obdobju 1990–2010.

(Vir: <http://www.businessinsider.com/why-japans-deflationary-suicide-is-a-complete-myth-2010-8>. Pridobljeno: 2. 6. 2015.)

Centralna banka Japonske je v obdobju 2000–2002 z ukrepi denarne politike odpravila deflacijo tako, da je

- A zvišala temeljno obrestno mero.
- B z operacijami odprtega trga kupovala kratkoročne državne obveznice.
- C zvišala prenizko stopnjo obvezne rezerve poslovnih bank.
- D na deviznem trgu prodala devize iz visokih mednarodnih denarnih rezerv.

28. Delnica je

- A dohodek od dobička kapitalske družbe.
- B dolžniški vrednostni papir, s katerim se kapitalska družba zaveže, da bo v določenem času vrnila izposojeni znesek, ki bo povečan za obresti.
- C vrednostni papir, s katerim plačnik ob dospelju delnice obljubi plačilo koristniku.
- D lastniški vrednostni papir, ki potrjuje v družbo vloženi kapital.

29. Temeljni organi delniške družbe so

- A delavski svet, nadzorni svet in upravitelj družbe.
- B skupščina delničarjev, nadzorni svet in uprava družbe.
- C senat, poslovodni organ, menedžment in generalni direktor.
- D skupščina menedžerjev, delničarji, zaposleni in kapitalist.

30. V preglednici so dani kazalniki gospodarske uspešnosti države Davandije v letu 2015.

Število prebivalstva (v mio)	BDP na prebivalca (v USD)	Stopnja inflacije (v %)	Stopnja brezposelnosti (v %)	Delež v svetovnem BDP (v % svet. BDP)
43	350	15	45	0,04

Država Davandija bo prekinila »začarani krog nerazvitosti«

- A z visokimi investicijami v stvarni in človeški kapital.
- B z znižanjem dohodkov prebivalstva, usmerjanjem investicij v humanitarne organizacije, povečanim povpraševanjem po potrošnih dobrinah in izdajanjem državnih obveznic.
- C z zavzemanjem za tradicionalen način življenja, za katerega niso potrebni precenjeni sodobni industrijski izdelki, in zadolževanjem pri mednarodnih finančnih organizacijah.
- D z vztrajanjem pri počasnejši gospodarski rasti, da bi zaščitili svoje okolje pred industrijskim onesnaževanjem, s povečano osebno potrošnjo in ustvarjanjem neenakih pogojev mednarodne menjave.

31. Bruto domači proizvod lahko izračunamo z uporabo različnih metod. Preglednica prikazuje podatke za leto 2010.

Kategorija izdatkov	Vrednost v milijonih EUR
Gospodinjstva (C)	19.840
Država (G)	7.362
Bruto investicije (I)	8.013
Izvoz (X)	23.171
Uvoz (M)	22.971

Z uporabo metode izdatkov je izračunan BDP Slovenije za leto 2010

- A 26.230 milijonov EUR.
- B 35.015 milijonov EUR.
- C 35.415 milijonov EUR.
- D 81.357 milijonov EUR.

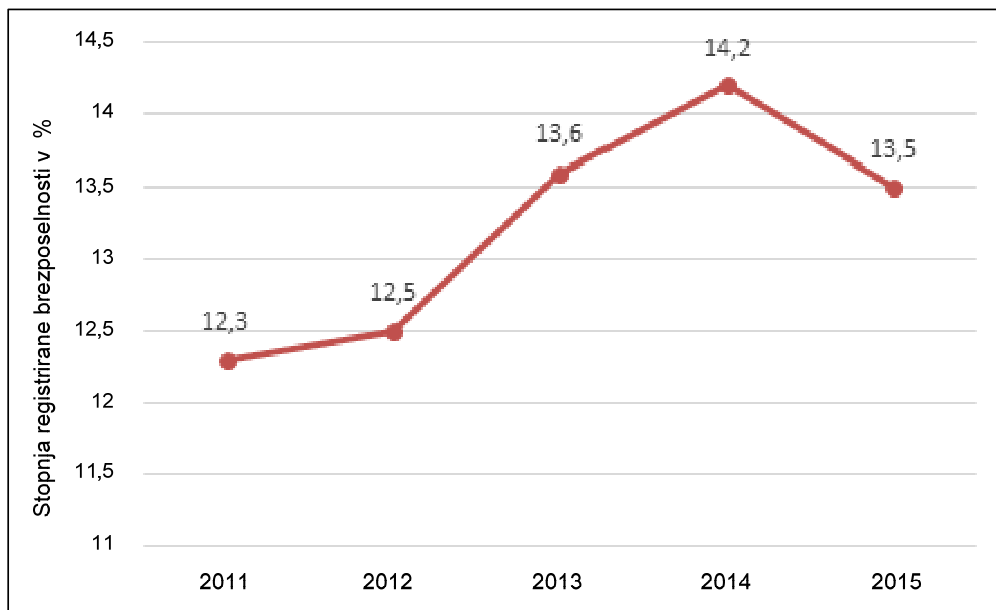
32. V preglednici so podatki, ki prikazujejo BDP in prebivalstvo Slovenije v letih 2011, 2012 in 2013.

Leto	2011	2012	2013
BDP (v milijonih EUR)	24.717,8	24.065,3	23.825,1
Prebivalci	2.052.496	2.056.262	2.059.114

(Vir: <http://www.stat.si/>. Pridobljeno: 12. 4. 2015.)

Z analizo podatkov v preglednici ugotovimo, da

- A je bil BDP na prebivalca najvišji leta 2012.
 - B je bil BDP leta 2011 višji kakor leta 2013, a nižji kakor leta 2012.
 - C je BDP leta 2012 znašal 17.396 EUR na prebivalca.
 - D je bil BDP na prebivalca najnižji leta 2013.
33. Slika prikazuje gibanje stopnje registrirane brezposelnosti v Sloveniji v obdobju 2011–2015 za januar.

(Vir: <http://www.stat.si/>. Pridobljeno: 12. 4. 2015.)

Analiza podatkov v grafu nam pove, da

- A je bilo leta 2012 za 12,5 % več brezposelnih kakor leta 2011.
- B je bilo leta 2015 za 13,5 % manj brezposelnih kakor leta 2015.
- C se je stopnja brezposelnosti leta 2013 v primerjavi z letom 2012 povečala za 1,1 odstotne točke.
- D se je število zaposelnih leta 2015 v primerjavi z letom poprej zmanjšalo za 0,7 %.

34. S 1. novembrom 2013 se je začelo izvajati določilo Zakona o interventnih ukrepih na področju trga dela in starševskega varstva, po katerem je delodajalec, ki za nedoločen čas zaposli mlado brezposelno osebo, v celoti oproščen plačila prispevkov delodajalca.

(Vir: http://www.mddsz.gov.si/nc/si/medijsko_sredisce/novica/article/1966/7269/. Pridobljeno: 27. 12. 2014.)

Ta ukrep slovenske vlade spada med ukrepe

- A evropskega kohezijskega sklada.
 - B za vzpodbujanje razvoja podeželja.
 - C aktivne politike zaposlovanja.
 - D za povečanje izobrazbene ravni mladega prebivalstva.
35. Nove investicije
- A so vse investicije za graditev novih elementov.
 - B so investicije v obnovo izrabljenih delovnih sredstev.
 - C vsebujejo investicije v nova osnovna sredstva in nadomeščanje obrabe osnovnih sredstev, ki so v uporabi.
 - D so vse investicije, ki povečujejo proizvedeno bogastvo, in deloma zajemajo tudi obnovo izrabljenih sredstev.
36. Apreciacija pomeni
- A zvišanje cene domače valute v sistemu drsečega deviznega tečaja.
 - B povečanje cene tuje valute v sistemu trdnega deviznega tečaja.
 - C nihanje splošne ravni cen v tujini.
 - D znižanje stopnje inflacije na domačem trgu.
37. Najstabilnejši vir financiranja javne porabe Slovenije so tekoči prihodki. Mednje uvrščamo
- A nedavčne prihodke.
 - B davčne in nedavčne prihodke.
 - C davčne, nedavčne in kapitalske prihodke.
 - D vse prihodke, ki so v tekočem letu priliv v proračun.

38. V kapitalski račun plačilne bilance uvrščamo
- A kapitalne transferje, patente in licence.
 - B neposredne naložbe.
 - C naložbe v vrednostne papirje.
 - D mednarodne denarne rezerve.
39. Ginijev količnik je mera za
- A koncentracijo kupne moči.
 - B koncentracijo dohodka.
 - C ugotavljanje življenjske ravni prebivalstva.
 - D ugotavljanje praga tveganja revščine.
40. Pokojninski sistem, ki temelji na medgeneracijski solidarnosti, je
- A sistem obveznega zdravstvenega zavarovanja.
 - B sistem prostovoljnega zdravstvenega zavarovanja.
 - C naložbeni sistem.
 - D dokladni sistem.

